

le stof meester
hij, hoewel van
aan de Zwitser-
daarom promo-
Onder de velen,
de namen van
arom niet? Gaat
voormannen op
eef hij met de
an? Of is het
ychologisch dan

urig uitgegeven
chtelijk geschre-
Schaarman in
en regel, om nog
n te gaan.

felt hij de Ja-

mystiek aange-
als het ware in

scheppingsdaad
ikander. Boven-
net de Hindoes,
Islam op Java,

eërlei strooming

ing, welke ver-
m heeft geassi-
hodoxe mystiek,
hammedaansche
rooming, welke
vrij te maken.
roomingen niet

gt een bepaald
van het reine
echter verschil-
liek rust in den
reven langs den
et verstand. En
de emotioneele

niet verder in-
ze meening uit-
aak goed duide-
ngen over; zoo
van de Javaan-
ng, waarin de

over den Zin

lijk onderwerp:

den gang der
mystiek in het
st hij natuurlijk
oord. Hij merkt
te mystiek ver-
en zin ervan te
thropologische

dat Dr Schuur-
le mystiek van
en dat hij zich
die meent de
unnen zuiveren

orm te stellen
stukken hebben
iet in het derde
Geloof han-
te vinden, dat
rden vereenzel-

der verschillen
al merken wij
wil ontkennen,
elijk leven aan
iar dan is deze

aard dan die
iek een verlos-
rijver nader te

isie van t derde
tusschen geloof
twee woorden
le uitdrukking-
ijn is de juiste
der ziel en het
wat er uitdruk-

was voor ons
hte verhouding
het andere ont-
tusschen den
m Gij tegenover
Gij. Dit recht-
ikt echt.

et recht-zijn, de
de grond voor
van het leven
echt-zijn, maar

het heeft zijn
niet meer om
beide woorden
en mystiek in
ikander af.

Missionari-
bladzijden
h vooral voor
; maar zullen

zij dan niet worden teleurgesteld? Met de critiek (die nog zeer gematigd is) van Dr J. H. Bavink in „De Opwekker” van September 1933 gaan wij dan ook volkomen accoord. Natuurlijk gelooven ook wij, dat alleen Gods Geest de harten van de mystieke Javanen kan bewegen tot het ware geloof in Jezus Christus; en ook waarschuwt Dr Schuurman terecht tegen het gevaar van het Syncretisme (al noemt hij het woord niet). Maar dat hij veel te ver gaat, als hij de zending het recht ontzegt, om den Javaan het Evangelie te brengen in den vorm van een bepaalde belijdenis der kerk, staat voor ons vast. Dit laatste hoofdstuk is voor ons het minst bevredigende. Hier komt al zeer duidelijk uit, dat de schrijver, in strijd met zijn opvoeding en opleiding, niet meer staat op den grondslag van de Gereformeerde belijdenis.

Allen, die dieper dan gewoonlijk in het zedingswerk op Java willen indringen, kunnen wij de bestudeering van dit geschrift van harte aanbevelen.

J. D. W.

„De Gedes van het z.g. H.V.”

In „N.H. Kbl.” schrijft Ds Hoek over het bekende boek, dat de H.V.-pers, en Roel Houwink, en anderen, zoo verheugt:

Misschien echter moet ik ook hier aan „bewustzijns-verenging” denken bij den auteur. Want hij is voor mij een „raadsel”. Immers iemand, die cum laude candidaats doet — ik ga uit van de gedachte, dat Ab de Jager zelf de auteur van dit boek is — en dan in het jaar 1933 schrijft, dat de Gereformeerden niet weten van toenemende helderheid in de Gods-Openbaring, die kan ook wel andere dingen scheef zien.

Als ik het adres van Willem Evers wist, zou ik hem graag eens inviteren op de koffie. Dan konden wij samen op mijn studeerkamer eens de dictaten lezen van Prof. Bavink over Historia Revelationis, over de Geschiedenis der Openbaring. En dan konden wij samen eens tal en tal van stukken lezen van Kuiper, waarin hij over dit onderwerp handelt. Misschien zou dan blijken, dat Ab de Jager, die wel erg afgeeft op de preek van zijn vader en wel in scherpe woorden spreekt over de „dorre dogmatische verstarring”, voor zijn candidaats, dat hij cum laude aflegt, toch Kuiper niet heeft bestudeerd en zelfs met Bavink's dogmatiek geen kennis heeft gemaakt.

Ik verhef mijn stem tegen dit boek. Omdat 'tonwaars is en alles door een gekleurd glas laat zien.

Ik weet, dat er verscheiden namen worden gefluisterd, en dat enkele menschen, die eigenlijk niemand tot het schrijven van zulk een werk in staat zou achten, toch min of meer ervan verdacht worden. Daarom wilde ik, uit sympathie voor die allen, even eraan herinneren, dat volgens P. J. Risseeuw, Christelijke Schrijvers van dezen tijd (Kampen, J. H. Kok, 1930, bl. 206) „Willem Evers” eigenlijk heet: P. Korthuys, geboren te Rotterdam 11 Sept. 1898, leerling der kweekschool met den bijbel, bezitter der onderwijssakte, werkzaam geweest zijnde op een bankierskantoor, een tijdlang onder invloed van Dr v. d. Valk, verbonden geweest zijnde aan „Telegraaf”, „Nieuwe Rotterdamsche Courant”, nadien te Weltevreden in dienst van den Volksraad van Nederlandsch-Indië.

De heer Korthuys heeft ook geschreven in „De Spiegel”, „Opwaartsche Wegen” en „De Rotterdammer”. De heer Risseeuw vertelt van hem, dat zijn jongensboek „Jeugdeluiden”, „door den eenen uitgever te Christelijk en door den anderen niet Christelijk genoeg werd bevonden”; en dat een andere novelle „Ontwaking” „niet Christelijk genoeg bevonden werd”, door een jury, wel te verstaan. In een „Spiegel”-wedstrijd werd hij, en thans ten derden male, „niet Christelijk genoeg” bevonden.

Jeugdeluiden.
Ontwaking.
Dat zijn twee jeugd-motieven.
Indien de „niet Christelijk genoeg” bevonden „Spiegel”-wedstrijd-bijdrage soms ook aan het motto van den „Jongen” „ontwaker” met deszelfs „jeugdeluid” mitsgaders „wijkende wegen” gewijd geweest is, dan is de roman, die thans het H.V. zoo blij maakt, de 4e proeve, welke „Christelijkheid” in discussie komt.

Wij zeggen niet, dat ze niet „Christelijk genoeg” is. Wij kennen hier geen recept van-mengsel. Wij zien alleen, dat deze auteur onwaar is. Dat zijn boek dus niet Christelijk is.

Het woud van den Libanon.

Ds W. Bouwman schrijft in „Leidsche Kerkbode”:

Een lezer, die Ds Berkhoff heeft gehoord, meldt ons, dat deze heeft beweerd, dat Jes. II, en met name vers 6-8 letterlijk zal vervuld worden in het Duizendjarige Rijk, gelijk Ds Berkhoff dat verwacht.

Onze vrager neemt dit alles niet zoo voetstoots aan, maar hij hoorde van anderen, die het er mee eens waren.

Nu vraagt hij een verklaring onzerzijds.

Ik weet niet of Ds Berkhoff zulk een letterlijke verklaring volhoudt en dus ook aanneemt, gelijk hoofd-

stuk 10 leert (waarvan hoofdstuk II een voortzetting is), dat vlak voor het Duizendjarige Rijk h.v. het woud van Libanon zal omgekapt worden en al dergelijke dingen meer.

De vrijzinnigheid van Paulus.

In „De Stroom” lezen we (ondertekening: H. A. v. Bakel):

Wie het evangelie van Jezus aanvaardt kan geen antagonist van Paulus zijn. Ik ben er zelfs verzekerd van, dat menig vrijzinnige, die nog meent te kunnen blijven bij een zoogenaamd synoptischen Jezus, consequent doordenkend belanden zal in Paulus' sfeer. Waartoe ook zouden wij, evangeliepredikers, pleiten voor onze Schrift, wanneer wij 'getuigenis van den diepsten Christelijken denker, als zijnde niet congeniaal met Jezus' evangelie, ecarteerden, wanneer wij Paulus' prediking voor niets anders zouden kunnen houden dan voor een „orthodox” curiosum?

Met gerustheid zie ik dan ook de toekomstige ontwikkeling der vrijzinnige vroomheid tegemoet. En gaarne maak ik de woorden van Albert Schweitzer (Die Mystik des Apostels Paulus, p. 384) tot de mijne: „Paulus ist so gross, dass seine Autorität niemandem auferlegt zu werden braucht. Alles wahrhaft sachliche und lebendige Denken über Jesum kreist von selber um das seine... Tönt das Evangelium Pauli, des christlichen Mystikers, in unserem Glauben wieder, so klingt das Evangelium Jesu voll aus ihm heraus”.

Tot zoover het citaat.

Men lette op den tweeden volzin.

En in dezen op het laatste woord.

Daar staat het befaamde: „sfeer”.

Het woord „sfeer” zegt tegenwoordig vrijwel alles.

En daarom zegt dit citaat mij vrijwel niets.

Prof. Haitjema over de Afscheiding.

De „N. Prov. Gron. Ct.” van 25 Jan. j.l. geeft een verslag van een rede, die Prof. Haitjema te Groningen hield over de Afscheiding. We lezen:

Gedenken dus in schuldbesef mee, gedenken en iets laten merken van de hoop en verwachting dat er nog weer een Geref. kerkelijk leven komt, waarbij de mannen der afscheiding kunnen terugkeeren tot de kerk, die den Naam des Heeren onverkort belijdt. Maar dan moet de fout van 1834, van de acte van Afscheiding en terugkeer worden herroepen.

Spr. wilde — blijkens het verslag — de Gereformeerden gaarne den strijd voor Kerkherstel (beweging in de Herv. kerk) zien meestrijden. Maar zal de hoop, waaraan hij blijkens de laatste volzinnen uiting gaf, niet beschemen, dan moet om te beginnen Prof. Haitjema, die thans confessioneel heet, confessioneel worden. En moeten we de woorden weer laten betoekenen, wat ze zeggen. De eigenwilligheid in het lezen en z.g. interpreteren der belijdenis zal dan een einde moeten nemen. Want die eigenwilligheid van Prof. Haitjema zit de Kerk in den weg. Wij lezen wel verder:

Spr. zette vervolgens uiteen hoe het kerkelijk vraagstuk de afscheiding van 1834 opriep, om vervolgens te behandelen hoe de afscheiding z.i. het kerkelijk vraagstuk verkeerd aanvatte en op eigenwillige wijze tot een oplossing poogde te brengen

maar als we dat lezen, dan zegt dat verwijt van eigenwilligheid ons niets, zoolang het uit dezen mond komt. Prof. Haitjema noemt tot nu toe elke daad, die daad is, concreet en historisch, daad van gehoorzaamheid aan Gods Woord, eigenwillig. En dat heeft hij later leeren beredeneeren op min of meer barthiaansche manier. Van deze bedient hij zich nog, zoolang het gaat. Maar wie eigenwilligheid in het LEZEN der belijdenis toepast, die kan met ons niet praten over eigenwilligheid in het HANDHAVEN der belijdenis. Hij moet eerst weer eens confessioneel de confessie LEZEN. Dan praten we verder.

De Lichtpyramide.

Verleden week gaven we een gedeelte van een verslag van een rede van Prof. Cramer („Edesche Ct.”). Onder herhaling van onze tegenover een spr. a l t j d billijke en noodzakelijke herinnering omtrent het niet-te-vereenzelvigen-zijn van rede en verslag, citeeren we dezen keer:

Spr. hield voorts nog eene nadere beschouwing over de zonde. De zonde behoort niet tot onze natuur. Was dat wel zoo, dan konden wij ons verbeteren. Maar zonde is veel erger. Zij is een macht, waartegen de mensch zich niet kan verbeteren. Men kan tegenover die macht slechts onder de lichtpyramide gaan staan, die vanuit den Hemel op aarde valt. Anders is het leven duister, dood.

„Licht”-pyramide.

Indien er niet meer noodig is, dan het gaan staan onder de „licht-pyramide”, dan zijn wij bang voor deze leer-heiligheid. Wij hebben daar wel eens andere klanken over vernomen van ethische zijde.

Heidenen en Christenen? Of: heidenen en Joden?

Uit hetzelfde verslag knip ik:

Door Christus wordt — zoo predikt Paulus — de middelmuur des afscheidsels gebroken. Heidenen en Christenen hebben den zelfden toegang tot God. De God-zoekenden behooren bij elkaar. Die eenheid wordt door Paulus krachtig verkondigd.

Heidenen en Christenen denzelfden toegang tot God?

Het zoeken de verbindings-term?

Paulus zegt het anders.

Bij hem staat het zóó, dat de Joden en de heidenen dezelfde rechten hebben om Christen te worden. En in dat Christen-zijn is het gevonden-zijn en gevonden-hebben de eenheid tusschen voormalige Joden en voormalige heidenen. Tusschen Christenen-uit-de-Joden en Christenen-uit-de-heidenen.

„Na de ruizemets”.

Charivarius van „De Groene Amsterdamer” werd onlangs besproken in een „Poëzie-kroniek”, geschreven door A. J. D. van Oosten in „De Gemeenschap”. We lezen daarover weer iets in „De Nieuwe Eeuw”, welk orgaan uit de kroniek dit aanhaalt:

In het pas verschenen Januari-nummer van „De Gemeenschap” schrijft A. J. D. van Oosten een Poëzie-kroniek over Charivarius. Hij heeft waardeering, zool als critiek. De laatste, in den staart van zijn artikel, laten we voor het oogenblik maar achterwege. „In de nieuwe bloemlezing, door Jan Greshoff zoo juist bij J. M. Meulenhoff uitgegeven: „100 gedichten van 100 dichters” komt ook een vers voor van Charivarius (Dr G. Nolst-Trinité), aldus Van Oosten. Het is een vers over een jeugdig sportenthousiast, die op alle vragen van eenigszins ideelen aard, het stereotiep en afdoend antwoord geeft, dat hij naar een bepaald soort voetbalmatch op weg is, om daar een bepaald soort hoekschoppen te gaan bewonderen. Dit antwoord wordt dan door Charivarius in het volgende bloemige voetbal-Amsterdamsch aan ons meegedeeld: „Nei, ik mot na de ruize-mets, na de ruize-kornerkikken.”

Het bedoelde rijm, dat we thans via „De Nieuwe Eeuw” wel mogen citeeren hier, luidt als volgt:

Mijn jonge, slanke, blonde knaap, vol jeugdig' idealen,
Ga nu in 'theerlijk lenteweer langs veld en wegen
dwalen,
En droom, gij dichter, die gij zijt, en schrijf uw
poëzie,
Laat zich ontplooiën uw talent, uw zin voor
harmonie,
Bezing der nachtegale slag, 't gezang der
leeuwerikken! —
Nei, ik mot na de ruizemets, na de ruizekornerkikken!

Mijn jonge, slanke, blonde knaap, gij, die u kunt
verheffen
Op vleugelen van muziek, gij, die ons weet te treffen,
Te roeren door uw zachte kunst aangrijpend door
de macht
Van uw gezang, uw snarenspeel, met onweerstaans're
kracht,
Zoolang het tijd is, speel of zing om 't harte te
verkwikken! —
Nei, ik mot na de ruizemets, na de ruizekornerkikken!

Mijn jonge, slanke, blonde knaap, gij, die tooneel kunt
spelen,
Ontwikkel deze gave Gods, begunstigd boven velen.
Gij voelt de vreugde van het spel, van 't spel en van
het woord,
Wanneer de zaal u gadeslaat, en naar uw klanken
hoort,
Wanneer ge nu eens zacht ontroert, en dan weer tel
doet schrikken —
Nei, ik mot na de ruizemets, na de ruizekornerkikken!

Mijn jonge, slanke, blonde knaap, uw vader is
verslagen,
Omdat gij nimmer werken wilt, en hij van dag tot
dagen
U aanspoort, vraagt, bedreigt, bezweert te werken,
zooals hij
Om eens uw plaats u te verov'en in de maatschappij.
Doe wat hij zegt, en leer u naar zijn reed'lijk eischen
schikken!
Nei, ik mot na de ruizemets, na de ruizekornerkikken!

Mijn jonge, slanke, blonde knaap, uw moeder ligt te
sterven,
Moet zij de laatste dagen droef uw zonnig aanschijn
derven?
Ga, troost de kranke, koel haar 't hoofd, dat van den
koortsgloed brandt,
Zit aan haar sponde, spreek haar toe, streel haar
de rimp'le hand,
Vertroost de stervende, verlicht haar laatste
oogenblikken...
Nei, ik mot na de ruizemets, na de ruizekornerkikken!

We laten nu verder de vraag naar de kunst-waarde van Charivarius onbesproken. Het was ons slechts om het vers te doen.

K. S.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Beroepen te:

Amsterdam-Zuid (3e pred. pl.): Dr K. Sietsma te Eindhoven.
Hazerswoude: E. T. v. d. Born te Oud-Loosdrecht.
Hijlaard (Fr.): Cand. H. Numan te Wollega.

Aangenomen naar:

Krabbedijke: Cand. M. Ros te Hillegersberg.
Schoonewoerd: Cand. O. van Noort te Westbroek.

Bedankt voor:

Oostkapelle en voor Vleuten: Cand. O. van Noort te Westbroek.